

Деркач Юлія Борисівна

викладач Одеського національного економічного університету

Характеристика інструментів валютного регулювання в сучасних умовах розвитку економіки

Актуальність теми. Події останніх років свідчать, що тісні економічні зв'язки між країнами мають як негативний, так і позитивний вплив на стан світової та національної валютних систем. Саме своєчасне та відповідне застосування державою інструментів валютного регулювання захищає національну валютну систему від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечує вирішення питань фінансової безпеки. Зазначене визначає актуальність дослідження.

Виклад основного матеріалу. Критичний аналіз теоретичних підходів щодо визначення поняття "інструменти валютне регулювання" дозволив сформулювати таке визначення: інструментів валютного регулювання - це певні заходи регуляторного характеру, що впроваджуються державою, в особі уповноважених органів, з метою досягнення основних цілей валютної політики, шляхом впливу на діяльність суб'єктів валютних відносин.

Виділяють дві групи інструментів валютного регулювання: адміністративно-правові й економічні (або ринкові). По своїй суті, дія **економічних інструментів** валютного регулювання заснована на маніпулюванні поведінкою суб'єктів ринку за допомогою ринкових механізмів з метою оперативного корегування конкретних макроекономічних показників і стримування небажаних тенденцій на валютному ринку. **Адміністративно-правові інструменти** мають нормативний характер і пропонують конкретний порядок здійснення валютних операцій з валютними цінностями за допомогою прямих заборон, кількісних обмежень.

Відмітимо, що в Україні, згідно рекомендацій МВФ, застосування валютних обмежень спрямоване на дві основні сфери валютних операцій: *поточні валютні операції та валютні операції, пов'язані з рухом капіталу*. Реалізація обмежень у цих сферах відбувається у формах представлених в табл.1[1,3].

Таблиця 1

Форми реалізації валютних обмежень в Україні					
Поточних операцій			Операцій, пов'язаних з рухом капіталу		
Назва заходу	Характеристика заходу	Нормативні документи НБУ	Назва заходу	Характеристика заходу	Нормативні документи НБУ
1.Обовязковий продаж валютних надходжень резидентів в повному обсязі або частково.	50% обов'язкового продажу експортної виручки юридичних осіб	Постанову НБУ №245 від 29.04.14 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій»	1.Отримання резидентами дозволів державних органах на залучення іноземних позик.	Реєстрація в НБУ з отриманням реєстраційного свідоцтва	Постанову НБУ №270 від 17.06.04 «Про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам»
2.Обмеження на продаж валюти імпортерами.	Отримання акту цінової експертизи у випадку оплати послуг на суму більше 100000 ЄВРО	Постанову НБУ №579 від 30.12.03 «Про переказування коштів у національній та іноземній валюті на користь нерезидентів за деякими операціями» зі змінами та доповненнями	2.Обмеження комерційних банків надавати міжнародні позики нерезидентів в іноземній валюті.	Реєстрація в НБУ з отриманням реєстраційного свідоцтва	Постанову НБУ №270 від 17.06.04 «Про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам»
3.Обмеження на строкові угоди з придбання іноземної валюти на валютному ринку країни	Відміна строкових угод на умовах «спот», «форфард»	Постанову НБУ №245 від 29.04.14 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій»	3.Обовязковий продаж позики/інвестиції нерезидента	50% обов'язкового продажу	Постанову НБУ №245 від 29.04.14 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій»
4.Обмеження можливостей для фізичних осіб здійснювати відповідні платежі за кордон.	Законодавством чітко визначені цілі та розміри платежів	Постанову НБУ №245 від 29.04.14 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій»	4.Отримання дозволів резидентів на здійснення інвестицій в країну.	Отримання ліцензії в НБУ	Постанову НБУ №245 від 29.04.14 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій»
5.Регулювання строків платежів за експортно-імпортними операціями.	Скорочення строків розрахунків із 180 днів до 90 днів		5.Обмеження на виплату відсотків за позиками нерезидентів.	Встановлений розмір відсоткової ставки	Постанову НБУ №363 від 03.08.04 Про встановлення процентних ставок за зовн. запозиченнями резидентів

Згідно даних таблиці 1 в Україні використовується широкий спектр обмежувальних заходів в вигляді заборон, ліцензій, реєстраційних свідоцтв.

Зазначимо, 2012-2013рр. характеризувався як нестабільністю на світових товарних і валютно-фінансових ринках, так і погіршенням макроекономічних показників всередині держави. На протязі 2012-2013рр. відбулось різке скорочення обсягів золотовалютних резервів на суму 11379 млн. дол. США, і це в той час коли низка країн переглядає їх обсяги у бік збільшення [2,3]. Наслідком такої ситуації в Україні стало стрімке знецінення гривні в першому кварталі 2014 року. За таких умов у 2013-2014рр. НБУ був змушений проводити жорстку політику валютних обмежень(табл. 1). Проте зазначені заходи не зупинили падіння курсу гривні, оскільки ситуація погіршується гострою політичною кризою, економічним та військовим тиском з боку РФ .

Висновки та рекомендації. Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що впроваджені регулятором жорсткі валютні обмеження не втримали курс національної валюти від стрімкого знецінення. Тому швидко стабілізувати ситуацію на валютно-фінансовому ринку України можливо не лише застосовуючи адміністративно-правові інструменти, а й отримуючи кредити від світових фінансових установ. Зазначимо, що лише досягнувши макроекономічної стабілізації з майбутнім переходом до поступового економічного росту, можливе скорочення адміністративно-правових інструментів валютного регулювання та збільшення економічних заходів, з одночасним реформування валютного законодавства у бік його відкритості і прозорості .

Перелік використаної літератури

- 1.ДзюблюкО.В. Валютна політика:підручник/О.В.Дзюблюк.– К.:Знання,2007.–376 с.
- 2.Прасада Е. Доллар властвует за неимением вариантов / Е. Прасада // Финансы и развитие. – 2014. – № 1. – С. 34-37.
- 3.Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс] .
- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>